

Załącznik

do Uchwały Nr Rady Gminy Lelis

z dnia

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY LELIS
NA LATA 2022-2027**

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.....	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE.....	3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU.....	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU.....	6
5. ADRESACI PROGRAMU.....	7
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE.....	8
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	9
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	11
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	11
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY.....	18
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE.....	25
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY.....	26
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	26
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....	31
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ.....	34
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM.....	37
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH.....	38
III. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	44
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU.....	44
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA.....	45
IV. REALIZACJA PROGRAMU.....	53
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY.....	53
2. MONITORING I EWALUACJA.....	53
3. FINANSOWANIE.....	54
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	55

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających

przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2021 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 75 761 osób (w tym 55 112 to kobiety, 9 520 to dzieci i młodzież do 18. roku życia, a 11 129 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2021 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2021

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	64 250 (w tym 53 985 wszczynających procedurę i 10 265 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	75 761
liczba ofiar – kobiet	55 112
liczba ofiar – mężczyzn	9 520
liczba ofiar – małoletnich	11 129

ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	64 846
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 173
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	58 349
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	324
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	33 622
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 831
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	31 769
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	22
liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	345

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/137709,Przemoc-w-rodzinie.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. **Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków**, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieskie Karty” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doświadczających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doświadczających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieskie Karty” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Lelisie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Zadaniem Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i ochronę oraz pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców, a także zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);
1. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);

2. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.);
3. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.);
4. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 nr 209 poz. 1245);
5. uchwała nr 183 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 (M.P. 2021 poz. 1204);
6. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lelis na lata 2022-2029.

5. ADRESACI PROGRAMU

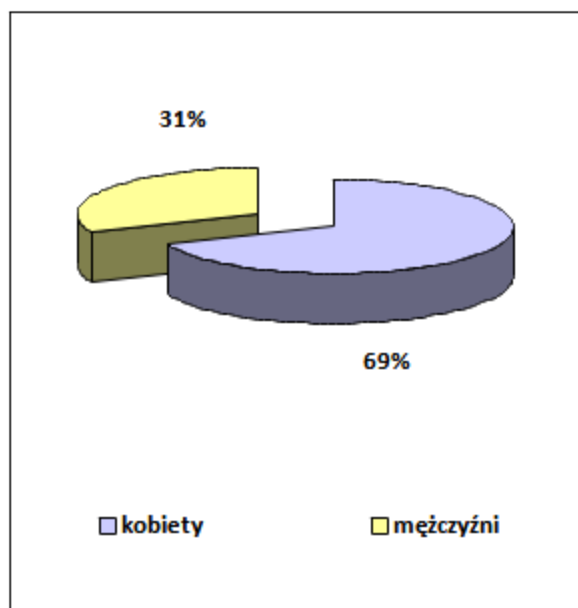
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Lelis na lata 2022-2027 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

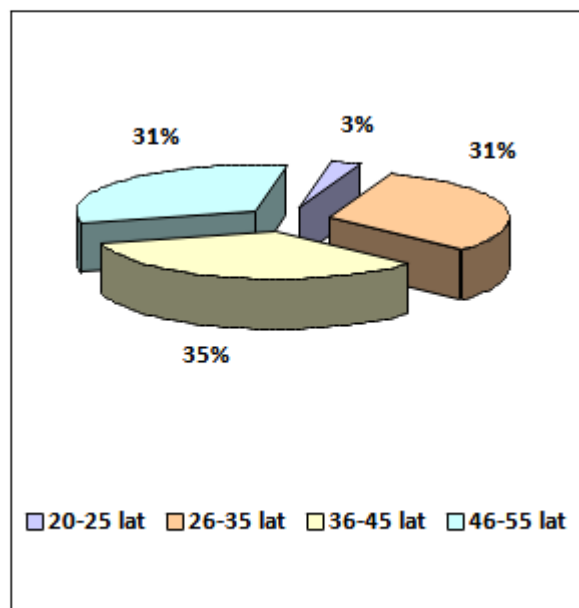
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Lelis została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek systemu oświaty. Do analizy przedłożono 35 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 8 ankiet wypełnionych przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy oraz 55 ankiet skierowanych do uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 69% stanowiły kobiety, a 31% mężczyźni. Najliczniej reprezentowane były grupy osób w wieku 36-45 lat (35%), 26-35 oraz 46-55 lat (po 31%). Strukturę ankietowanych z uwzględnieniem płci i kryterium wieku ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowaną większość ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (80%). Pozostali respondenci są mieszkańcami gminy w przedziale czasowym od 1 do 46 lat. Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (71,4%). Kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (14,3%), średnim (11,4%) oraz podstawowym (2,9%).

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 55 uczniów z terenu gminy, z czego 62% stanowiły kobiety, a 38% mężczyźni. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 4% uczestników, w wieku 14 lat stanowili 49% uczestników badania, a 47% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Lelis to gmina wiejska położona w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w obrębie centralnej części powiatu ostrołęckiego. Zajmuje obszar 197 km², co stanowi 9,4% powierzchni powiatu, i jest jedną z jedenastu powiatowych jednostek terytorialnych. Obszar gminy graniczy: od zachodu z gminą Baranowo, od północy z gminą Kadzidło, od wschodu z gminami Zbójna i Miastkowo (województwo Podlaskie, powiat łomżyński), od południa z gminą Rzekuń, gminą-miastem Ostrołęka i gminą Olszewo-Borki.

W granicach gminy położone są 23 sołectwa: wieś gminna Lelis oraz Aleksandrowo, Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gibałka, Gnaty, Kurpiewskie, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński, Łęg Starościński – Walery, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarczyska, Szafarnia, Szkwa i Szwendrowy Most.

Wg danych GUS w 2020 r. w gminie funkcjonowało 686 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 615 to osoby prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej z nich prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów. Kolejnymi sferami widocznie wyróżniającymi się były budownictwo i przetwórstwo przemysłowe.

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Lelis jest zróżnicowany. Obsługą mieszkańców gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę, odbioru i oczyszczania ścieków oraz odbioru i transportu odpadów komunalnych zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Lelis Spółka z o.o. Sieć wodociągowa w gminie jest dość dobrze rozwinięta – stacje uzdatniania w miejscowościach: Lelis, Dąbrówka, Gnaty i Olszewka zaopatrują w wodę ponad 66% mieszkańców. System odprowadzania i oczyszczania ścieków oparty jest na własnej biologicznej oczyszczalni ścieków o wydajności 120 m³/dobę zlokalizowanej w Lelisie przy ul. Przemysłowej. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 44,31 km i korzysta z niej ok. 23% mieszkańców. W miejscowości Gibałka znajduje się Punkt Selektywnego Zbierania

Odpadów Komunalnych. Sieć gazowa o długości 54,86 km jest dostępna dla ok. 27% mieszkańców.

W 2020 r. funkcjonowało w gminie Lelis dziewięć placówek wychowania przedszkolnego – jedno przedszkole, do którego uczęszczało 97 dzieci, osiem oddziałów przedszkolnych w szkole, do których uczęszczało 151 dzieci oraz osiem szkół podstawowych (875 uczniów).

W gminie Lelis w 2020 r. działały następujące ośrodki kultury: Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu w Lelisie oraz Biblioteka Główna oraz jej filie w: SP w Łęgu Przedmiejskim, SP w Łęgu Starościńskim, SP w Obierwi i SP w Dąbrówce.

Na terenie gminy Lelis w 2020 r. funkcjonowały 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz działała 1 apteka.

Do dyspozycji mieszkańców gminy są obiekty rekreacyjno-sportowe, w tym stadion sportowy w Lelisie, kompleks boisk sportowych „ORLIK” w Łęgu Przedmiejskim, kompleks boisk sportowych „ORLIK” w Obierwi, sale gimnastyczne i rekreacyjne oraz boiska w Białobieli, Dąbrówce, Łęgu Starościńskim, Nasiadkach, Olszewce, siłownie plenerowe oraz place zabaw. Na terenie gminy działa 5 uczniowskich klubów sportowych.

Na koniec 2020 r. gmina Lelis liczyła 9 781 mieszkańców, wśród których było 4 833 kobiet, które stanowiły 49,41% ogółu ludności. Szczegółowe dane dotyczące sytuacji demograficznej przedstawia poniższa tabela. Dane odnoszące się do demografii przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 171	2 202	2 256
liczba osób w wieku produkcyjnym	6 212	6 208	6 183
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 248	1 285	1 342
ogółem	9 631	9 695	9 781
w tym kobiet	4 776	4 787	4 833

Dane Urzędu Gminy Lelis.

W 2020 r. w gminie Lelis były 434 osoby bezrobotne, w tym 243 kobiety.

Pomoc społeczną mieszkańcom gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. W 2020 r. OPS zatrudniał 19 pracowników, w tym jedną osobę kadry kierowniczej i czterech pracowników socjalnych.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Lelis. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2018-2020 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 4. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy	ul. Szkolna 39, 07-402 Lelis
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
3.	Punkt Konsultacyjny	
4.	Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Szkolna 37, 07-402 Lelis
5.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
6.	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze – Placówka Wsparcia Dziennego TPD	ul. Szkolna 51, 07-402 Lelis

Dane Urzędu Gminy Lelis.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatków na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Lelis w latach 2018-2020.

Tabela 5. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2018-2020

rodzaj	wartość w zł		
	2018	2019	2020
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	78 203,36	90 696,11	103 587,11

Dane Urzędu Gminy Lelis.

Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	62 694,81	66 771,63	70 391,47
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	700,00	-	500,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	-	-	-
razem	63 394,81	66 771,63	70 891,47

Dane Urzędu Gminy Lelis.

Środki przeznaczane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie rosły w trakcie rozpatrywanego okresu. Największe kwoty w latach 2018-2020 wydatkowano na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, znacznie mniejsze na przeciwdziałanie narkomanii.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych. Dane dotyczące działalności GKRPA przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 7. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób zaangażowanych w prace GKRPA	6	6	7

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	12	19	17
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	5	3	5

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w gminie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	15	15	15
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W latach 2018-2020 liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu, zmieniała się i wyniosła odpowiednio: 12, 19 i 17. W analizowanym okresie Komisja występowała z wnioskami do sądu o podjęcie obowiązkowego leczenia odwykowego wobec 5 osób w 2018 r., 3 osób w 2019 r. i ponownie wobec 5 osób w 2020 r. Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, to w analizowanym okresie GKRPA kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem, ale nie składała do prokuratury zawiadomień o przestępstwie przeciwko sprawcom przemocy w rodzinie.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych współpracuje również z Ośrodkiem Terapii Uzależnień od Alkoholu w Ostrołęce, do którego z terenu gminy Lelis zgłosiło się 13 osób, w tym 8 osób uzależnionych, 5 współuzależnionych oraz 2 osoby odbyły terapię stacjonarną. Mieszkańcy gminy Lelis korzystają też z poradni w Olszewie-Borkach, gdzie prowadzone są terapie dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych.

W gminie Lelis jednostką wsparcia dla osób uzależnionych lub dotkniętych przemocą w rodzinie jest (obok OPS-u, GKRPA i ZI) działający przy Urzędzie Gminy Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, w którym specjalista terapii uzależnień

prowodzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia z osobami zgłaszającymi się do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz udziela porad członkom ich rodzin. W 2020 r. udzielono 33 porady terapeutyczne, w tym 26 porad dla osób uzależnionych i 7 porad dla osób współuzależnionych. Na stałe do punktu zgłaszają się 2 osoby.

W Zespole Szkół w Lelisie funkcjonuje Środowiskowe Ognisko Wychowawcze – Placówka Wsparcia Dziennego TPD, w którym jest prowadzona działalność pedagogiczna, profilaktyczna i resocjalizacyjna. Do placówki codziennie uczęszczają dzieci z rodzin alkoholików i rodzin dysfunkcyjnych. Placówka oddziałuje kompleksowo na wychowanków w ich naturalnym środowisku, zapewniając pomoc dydaktyczną, opiekuńczą, socjalną i terapeutyczną.

Celem działania placówki jest:

- wdrażanie wychowanków do przestrzegania norm i zasad akceptowanych społecznie,
- wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci,
- zmniejszanie zaległości szkolnych,
- zmniejszanie liczby dzieci niedożywionych,
- poprawa aktywności życiowej dzieci i młodzieży,
- dostępności do poradnictwa i informacji nt. problematyki, z którą spotykają się dzieci i młodzież.

Cele statutowe realizowane są poprzez:

- pomoc w odrabianiu lekcji – praca indywidualna,
- pomoc w kryzysach rodzinnych, rówieśniczych, osobistych,
- dożywianie,
- zajęcia socjoterapeutyczne,
- zajęcia sportowe i kulturalne,
- organizację wypoczynku letniego i zimowego,
- rodzinne formy spędzania czasu wolnego – rekreacja,
- rozwijanie zainteresowań, uzdolnień dzieci poprzez organizację zajęć teatralnych, sportowych, plastycznych, technicznych, komputerowych,
- zabawy na powietrzu, ogniska, dyskoteki, kino, basen itp,
- pomoc pedagoga, psychologa.

Utworzenie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** jest efektem wejścia w życie nowych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie. Celem działania Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W skład Zespołu wchodzi zwykle przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej.

Do głównych zadań Zespołu należy:

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjonowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie występowania przemocy, oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,
- prowadzenie dokumentacji podejmowanych działań wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ma na celu skupienie przedstawicieli wszystkich instytucji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie i stworzenia systemu wsparcia dla osób i rodzin, gdzie występuje zjawisko przemocy. Członkowie Zespołu zajmują się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy zajmującymi się problemem przemocy, podejmują w grupach roboczych indywidualną pracę z rodziną, w której istnieje przypuszczenie, że wystąpiła.

W ramach podejmowanych działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie Zespół Interdyscyplinarny realizuje procedury „Niebieskie Karty”. Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Lelis prezentuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	18	18	20
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	3	2
liczba spotkań grup roboczych	16	20	12
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	18	23	20
w tym sporządzone przez Policję	18	23	19
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	0	0	1
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	18	27	21
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	14	14	10
liczba spraw sądowych	0	0	0

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Lelis.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyczy on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomoc świadczy również **Ośrodek Pomocy Społecznej**. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 2 rodzinom (5 osobom w rodzinach) w 2018 r., 5 rodzinom (8 osobom w rodzinach) w 2019 r. i 5 rodzinom (11 osobom w rodzinach) w 2020 r. Pomocy z powodu narkomanii oraz przemocy w rodzinie w analizowanym okresie nie przyznawano. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii w latach 2018-2020

rok	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	przemoc w rodzinie	alkoholizm	narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm	narkomania
2018	0	2	0	0	5	0
2019	0	5	0	0	8	0
2020	0	5	0	0	11	0

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lelisie.

Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał mieszkańcom informacji o możliwości uzyskania pomocy, wypłacał świadczenia finansowe, wskazywał adresy instytucji wspierających, prowadził pracę socjalną w rodzinie dotkniętej przemocą oraz podejmował działania we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi w tym obszarze. Poniżej

w tabelach zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2018-2020 oraz środków finansowych wydatkowanych na pomoc mieszkańcom gminy.

Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2018-2020

liczba beneficjentów	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	51	43	55
liczba rodzin	131	107	130
liczba osób w rodzinach	306	245	263

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lelisie.

Tabela 13. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2018-2020

wielkość wydatków (w zł)	2018	2019	2020
ogółem (działy 852 i 853)	12 898 353,35	14 621 467,45	17 112 363,75
w tym na świadczenia pomocy społecznej	212 183,22	201 565,99	248 252,75
na zadania własne gminy	212 183,22	201 565,99	248 252,75
na zadania zlecone gminie	12 686 170,13	14 419 901,46	16 864 111,00

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Lelisie.

Wartość środków przeznaczanych w gminie na pomoc społeczną w analizowanym okresie wzrastała.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe. Przykładem uruchomienia szerszego systemu pomocy rodzinom doświadczającym przemocy jest zwołanie spotkań grup roboczych i całego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Mieszkańcy gminy Lelis mają zapewnioną opiekę w 2 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarz, w związku z wystąpieniem przemocy, ma obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie

wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udziela pomocy medycznej i kieruje na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo przy zgłoszeniu się osoby doświadczającej przemocy domowej lekarz informuje o możliwościach szukania pomocy i wskazuje właściwe instytucje.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, świetlice, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Lelis objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Jednostki wsparcia spoza gminy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie Lelis

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka
2.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Dzieci Polskich 5, 07-430 Myszyniec
3.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka
4.	Powiatowy Urząd Pracy	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka
5.	Komenda Miejska Policji w Ostrołęce	ul. Janusza Korczaka 16, 07-409 Ostrołęka
6.	Sąd Rejonowy w Ostrołęce	ul. Mazowiecka 3, 07-410 Ostrołęka
7.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich	
8.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych	
9.	Prokuratura Rejonowa w Ostrołęce	ul. Tadeusza Rejtana 4, 07-410 Ostrołęka
10.	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej	ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
11.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej Delegatura w Ostrołęce	ul. gen. Augusta Emila Fieldorfa „Nila” 15, 07-410 Ostrołęka
12.	Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu w Ostrołęce	al. Jana Pawła II 120, 07-410 Ostrołęka

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Komenda Miejska Policji w Ostrołęce**. Według danych udostępnionych na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przez Komendę Policji, w latach 2018-2020 na terenie działania Komisariatu stwierdzono ogółem: 40 przestępstw w 2018 r., 67 przestępstw w 2019 r. i 49 przestępstw w 2020 r., w tym przestępstwa popełnione przez osoby nieletnie to 1 przypadek w 2018 r.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskie Karty” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z analizy danych przedstawionych przez Komendę Policji w Ostrołęce, odnoszących się do mieszkańców gminy, wynika że w 2020 r. na terenie gminy Policja wdrożyła 20 procedur „Niebieskie Karty”.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Lelis rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Ostrołęce**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów mają charakter niematerialny i dotyczą umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej. Teren gminy jest objęty działalnością Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Ostrołęce: Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych oraz ds. wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich.

Jak wynika z danych Sądu Rejonowego w Ostrołęce – Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych, w latach 2018-2020 prowadzone były przez Zespół dozory kuratorskie. Szczegóły w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 15. Dozory prowadzone w latach 2018-2020

2018		2019		2020	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
25	25	31	31	21	21
w tym spraw:					
warunkowego przedterminowego zwolnienia					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
0	0	0	0	1	1
warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób

4	4	8	8	4	4
warunkowego umorzenia postępowania karnego					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
1	1	2	2	0	0
w których osoby dorosłe zostały skazane bez dozoru kuratora, ale z nałożonymi obowiązkami					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
4	4	6	6	0	0
w których orzeczono karę ograniczenia wolności bądź grzywna została zamieniona na prace społecznie użyteczne					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
16	16	15	15	15	16

Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce

Jak wynika z danych Sądu Rejonowego w Ostrołęce – Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich, w latach 2018-2020 prowadzone były przez Zespół nadzory kuratorskie. Szczegóły w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 16. Nadzory prowadzone w latach 2018-2020

2018		2019		2020	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
19	47	17	44	16	42
w tym spraw					
w których została ograniczona władza rodzicielska					
liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób	liczba spraw	liczba osób
19	47	17	44	16	42
spraw nieletnich					
którzy dokonali czynu karalnego					
liczba spraw		liczba spraw		liczba spraw	
1		1		1	
prezentują przejawy demoralizacji					
liczba spraw		liczba spraw		liczba spraw	
3		3		2	

Dane Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich w Sądzie Rejonowym w Ostrołęce.

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich w 2021 r. na terenie gminy Lelis prowadził 42 postępowania wykonawcze, w których ograniczona została władza rodzicielska oraz 3 postępowania wykonawcze nieletnich pozostających pod nadzorem kuratora, w tym 1 nieletni, który dokonał czynów karalnych, oraz 2 nieletnich, którzy wykazywali przejawy demoralizacji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce jest jednostką powiatową, obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszyńcu**, która w roku szkolnym 2019/2020 udzieliła wsparcia 180 dzieciom i młodzieży z terenu gminy Lelis. Formy pomocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Dane dotyczące dzieci i młodzieży z gminy objętych wsparciem przez PPP w roku szkolnym 2019/2020

lp.	rodzaj działalności	przedszkola	szkoły podstawowe	szkoły ponadpodstawowe	razem
1.	LICZBA DZIECI PRZYJĘTYCH PRZEZ PLACÓWKĘ				180
I	Działalność diagnostyczna, w tym:				
I.1.	psychologiczna	15	46	5	66
I.2.	pedagogiczna	18	65		83
I.3.	logopedyczna	32	25	2	59
I.4.	lekarska	9	10	4	23
I.5.	rehabilitanta	6	4		10
I.6.	związana z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej		57		57
II	Pomoc bezpośrednia udzielona dzieciom i młodzieży, w tym:				
II.1.	terapia pedagogiczna, w tym zajęcia korekcyjno-kompensacyjne	7	10		17
II.2.	terapia logopedyczna	30	11		41
II.3.	ćwiczenia rehabilitacyjne	13	10		23
II.4.	porady bez badań	30	25		55
II.5.	porady po badaniach przesiewowych	95	2		97
II.6.	badania przesiewowe mowy	95	2		97

II.7.	inne badania przesiewowe				
II.8.	zajęcia aktywizujące do wyboru kierunku kształcenia i zawodu		4		4
II.9.	inne formy pomocy indywidualnej	3	3		6
II.10.	inne formy pomocy grupowej				
II.11.	terapia psychologiczna		5	1	6
II.12.	zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień				
II.13.	inne zajęcia o charakterze terapeutycznym		57		57
III	Wydane orzeczenia				
	o potrzebie kształcenia specjalnego		8		8
	o nauczaniu indywidualnym		2		2
	o zindywidualizowanej ścieżce nauczania				
	o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych				
III.1.	w tym: liczba dzieci objętych zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi				0
IV	Wydane opinie				
	w sprawie odroczenia rozpoczęcia obowiązku szkolnego	1			1
	w sprawie wcześniejszego przyjęcia do szkoły podstawowej				
	w sprawie zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego		1		1
	w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych		5		5
	o specyficznych trudnościach w uczeniu się		8		8
	w sprawie objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną	4	26		30
	związane z kształceniem i wychowaniem	7	61	5	73
	o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej				
	w sprawie udzielenia zwolnienia na indywidualny program lub tok nauki				
	w sprawie przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem, obowiązku szkolnego i nauki poza szkołą				

	w tym: w sprawie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka				4
IV.1.	Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie				12
V	Pomoc udzielana nauczycielom, rodzicom i wychowawcom, w tym	pedagodzy i psycholodzy	nauczyciele	wychowawcy	razem
V.1.	treningi				
V.2.	terapia rodzin				
V.3.	udział w radach pedagogicznych		1		1
V.4.	prelekcje, wykłady		2		2
V.6.	inne		50		50

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Myszyńcu.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 18. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie	29 761 10 18
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
3.	Komenda Miejska Policji w Ostrołęce	47 704 14 24
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce	29 764 62 33
5.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszyńcu	29 772 11 32
6.	Diecezjalny Duszpasterz Rodzin	698 761 737
7.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	510 085 979
8.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
9.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
10.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
11.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12

12.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
13.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
14.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
15.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
16.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
17.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

W 2020 r. w gminie Lelis funkcjonowały 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Poniższa tabela przedstawia ich wykaz.

Tabela 19. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego na terenie gminy w 2020 r.

lp.	nazwa	adres
1.	Parafia pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Lelisie	ul. ks. Eugeniusza Chylińskiego 1, 07-402 Lelis
2.	Parafia pw. św. Anny w Dąbrowce	Dąbrowka, 07-402 Lelis
3.	Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Łęgu Starościńskim	Łęg Starościński 105, 07-402 Lelis
4.	Parafia pw. NMP Częstochowskiej w Obierwi	Obierwia, 07-402 Lelis

Dane Urzędu Gminy Lelis.

Parafie rzymskokatolickie z terenu gminy Lelis wchodzą w skład diecezji łomżyńskiej, zaś w podziale dekanalnym parafie z Lelisa i Obierwi należą do dekanatu kadzidłańskiego, a parafie z Dąbrowki i Łęgu Starościńskiego należą do dekanatu ostrołęckiego.

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Diecezjalne Duszpasterstwo Rodzin Kurii Biskupiej Diecezji Łomżyńskiej (ul. Sadowa 3, 18-400 Łomża, tel. 86 216 737) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie.

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin.

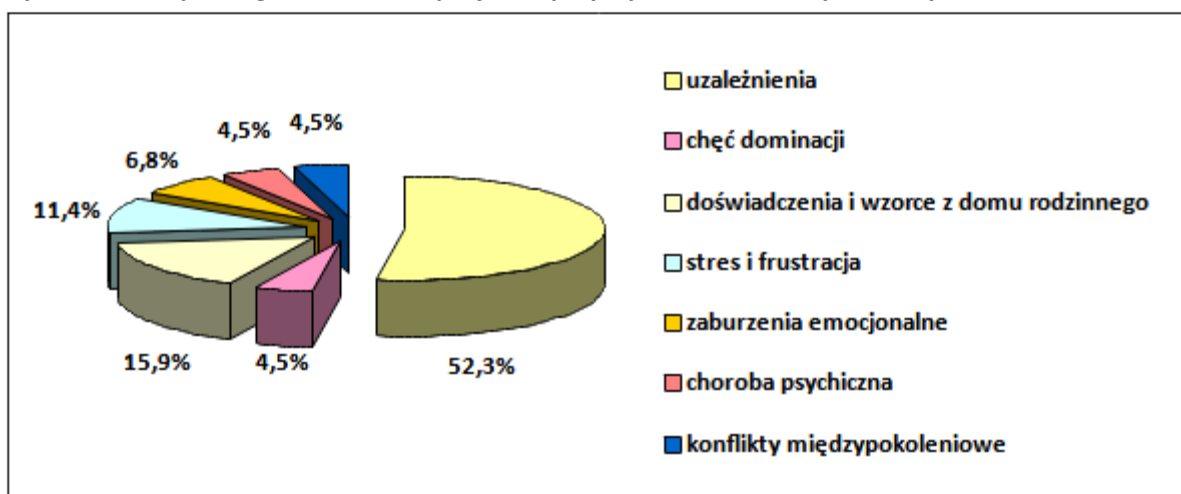
Dyrektorem Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji łomżyńskiej jest ks. Paweł Nocko. Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. kan. dr Jacek Kotowski (tel. 698 761 737, e-mail: jkotowski@diecezja.lomza.pl), a diecezjalnego doradcy życia rodzinnego mgr Agnieszka Frydrych (tel. 510 085 979, e-mail: frydryszki@wp.pl). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Lelis zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono 35 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności poproszono respondentów o wskazanie przyczyn stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

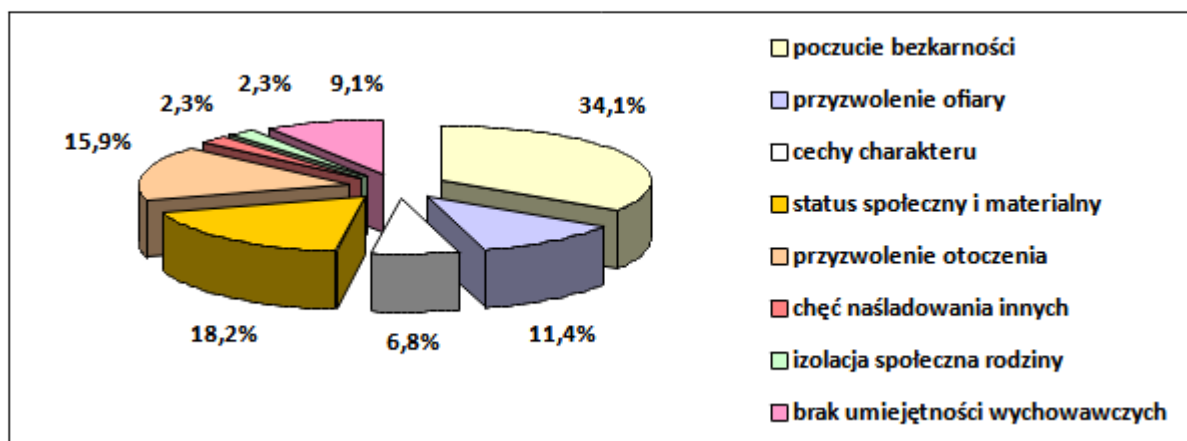

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie są uzależnienia (52,3%), doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (15,9%), stres i frustracja (11,4%), a także zaburzenia emocjonalne (6,8%). W dalszej kolejności wymieniano: konflikty międzypokoleniowe, chęć dominacji oraz chorobę psychiczną (po 4,5%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jak Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

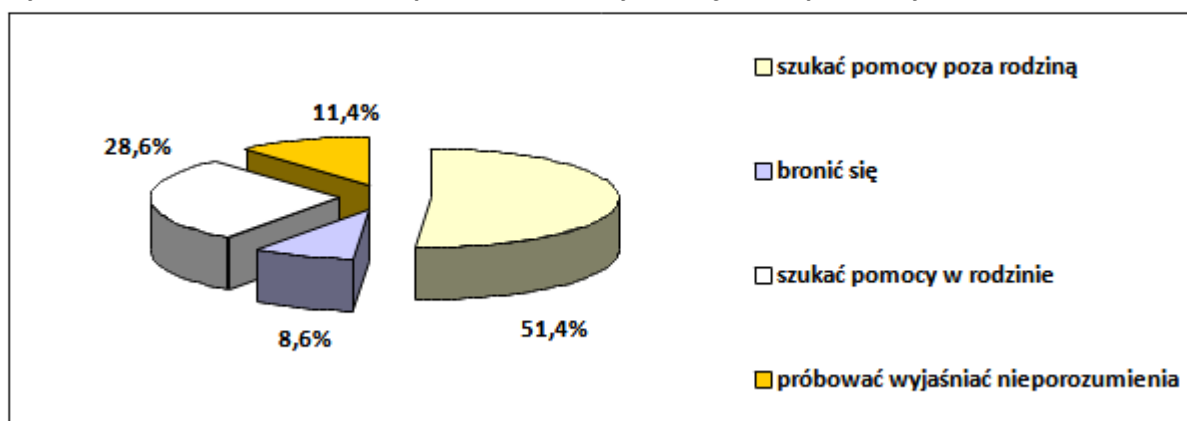

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: poczucie bezkarności (34,1%), status społeczny i materialny (18,2%), przyzwolenie otoczenia (15,9%), a także przyzwolenie ofiary (11,4%), brak umiejętności wychowawczych (9,1%), oraz cechy charakteru (6,8%). Wymieniono również izolację społeczną rodziny, i chęć naśladowania innych (po 2,3%).

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

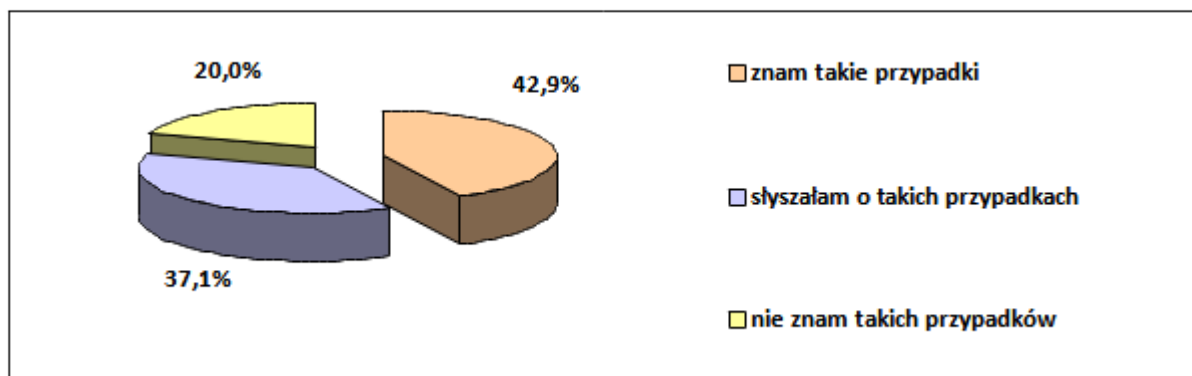

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (51,4%), szukać pomocy w rodzinie (28,6%), próbować wyjaśniać nieporozumienia (11,4%) oraz bronić się (8,6%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Większość respondentów stwierdziło, iż zna przypadki występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o takich przypadkach słyszało. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

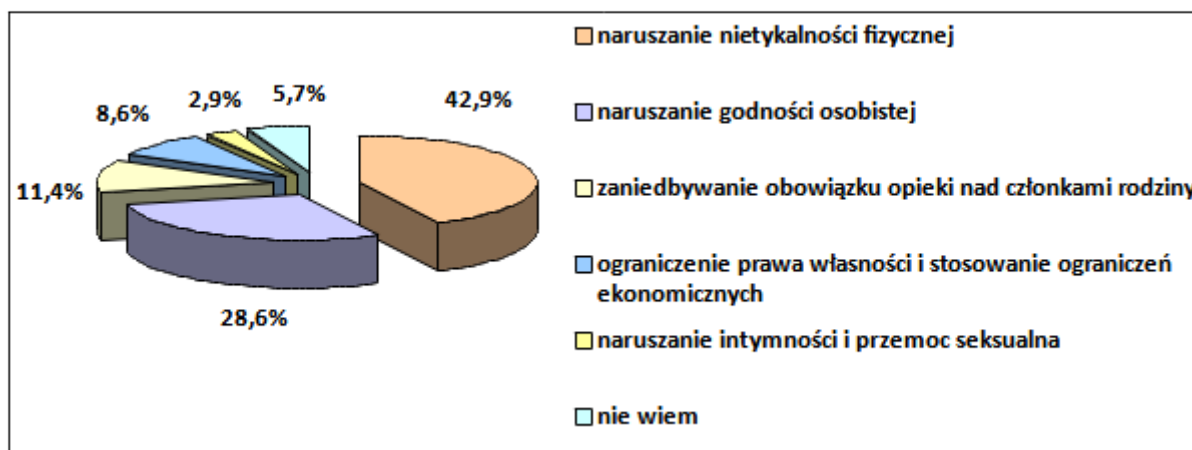
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia dotyczyła form przemocy w rodzinie. Respondenci wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej i godności osobistej oraz zaniechywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny, a także ograniczanie prawa własności i stosowanie ograniczeń ekonomicznych wobec członków rodziny. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

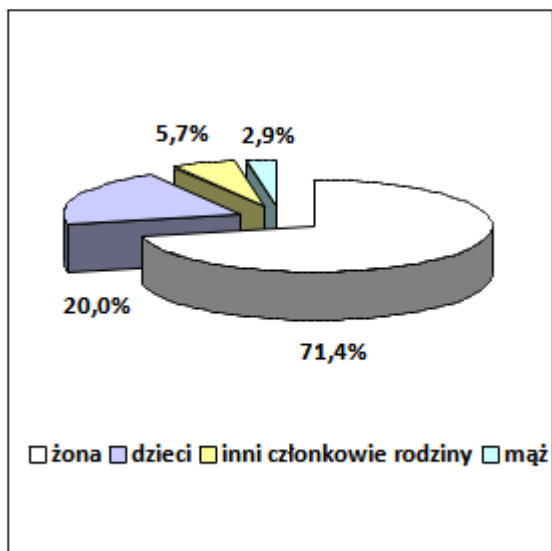

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

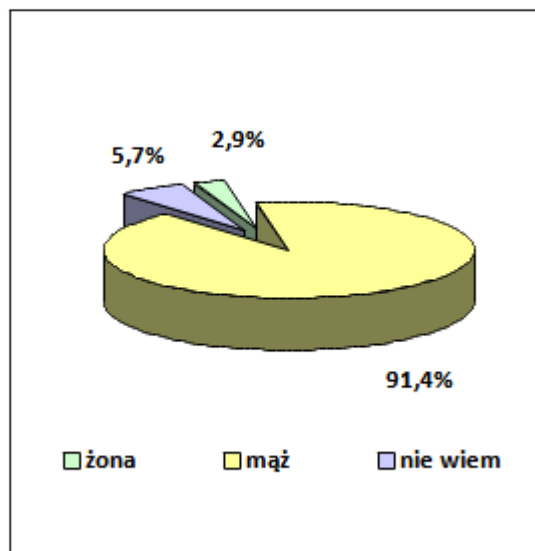
W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych

uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

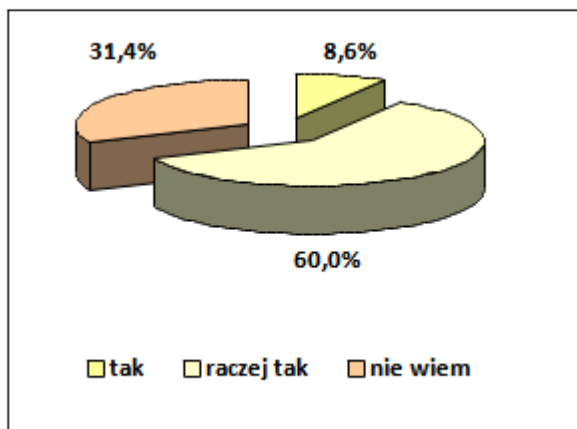
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

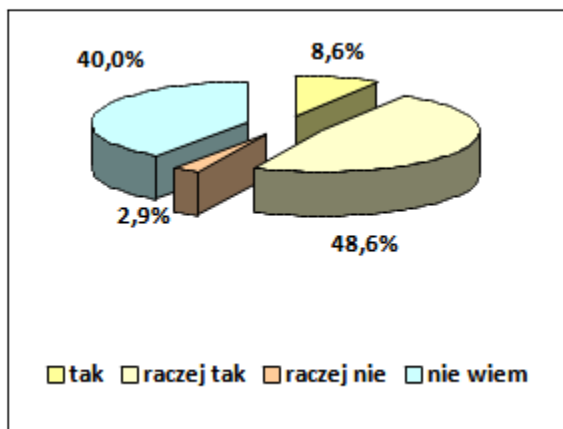
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

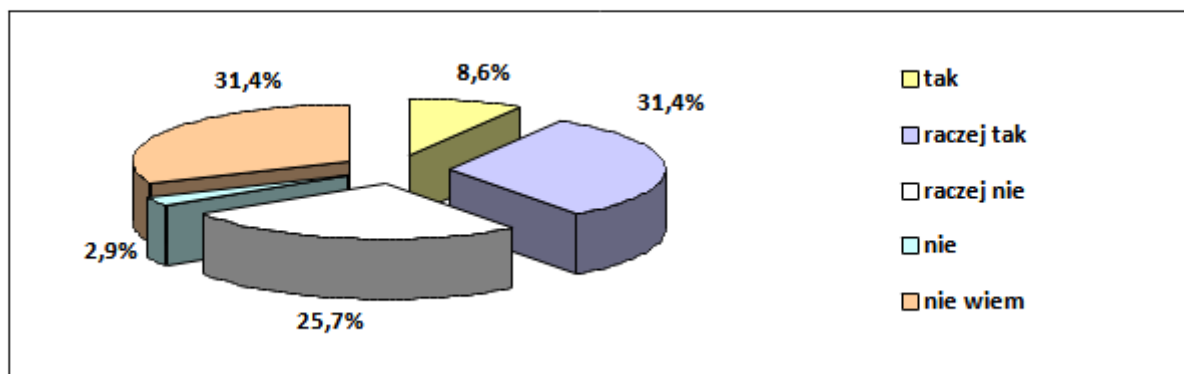

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 68,6% ankietowanych oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest wystarczająca, a 31,4% respondentów nie było w stanie tej oferty ocenić. W przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie 57,2% respondentów uznało te działania za wystarczające. Odmiennej opinii wyraziło 2,9% badanych. Jednocześnie 40% ankietowanych miało trudności z jednoznaczną oceną tych działań.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako istotny problem społeczny na terenie gminy. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

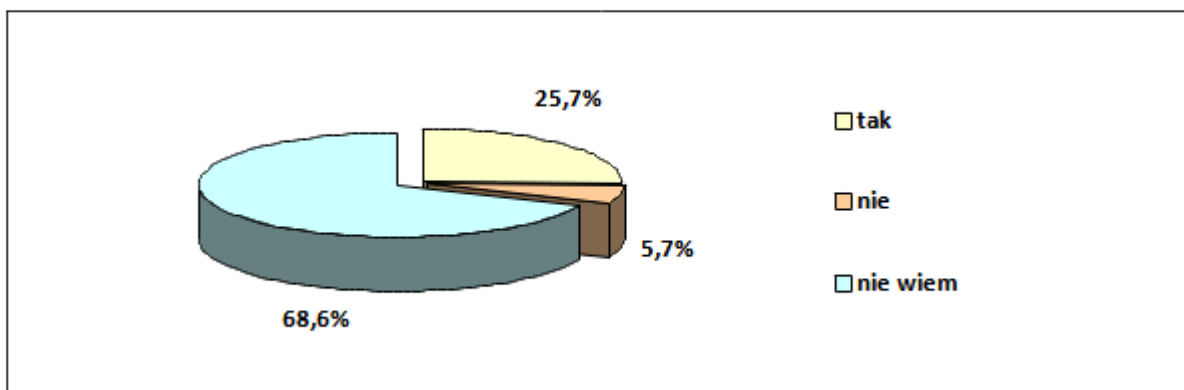

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 40% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest istotnym problemem społecznym na terenie gminy. Jednocześnie 28,6% respondentów wyraziło zdanie przeciwne. Jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie nie udzieliło 31,4% badanych.

Uczestnicy badania mieli trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

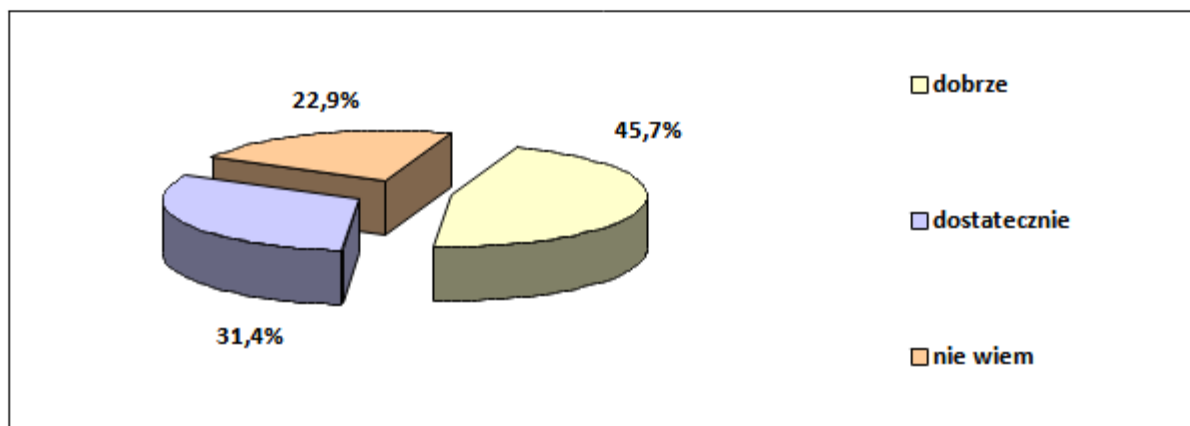

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 25,7% badanych ryzyko nasilenia się na terenie gminy przemocy w rodzinie istnieje, a 5,7% ankietowanych było przeciwnego zdania. Jednocześnie 68,6% ankietowanych wybrało odpowiedź „nie wiem”.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

77,1% badanych pozytywnie oceniło te działania, według 45,7% ankietowanych są one dobre, a kolejne 31,4% pytanych przyznało, że są one dostateczne. Jednocześnie 22,9% respondentów nie przedstawiło opinii w tej sprawie.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, zintensyfikowanie działań kontrolnych prowadzonych przez pracowników socjalnych i policję, monitorowanie funkcjonowania rodzin, w których takie problemy miały miejsce. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy, rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych, zwiększanie świadomości społecznej w zakresie problemów przemocy i uważliwianie mieszkańców na wczesne reagowanie na przejawy przemocy i agresji.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie 8 ankiet wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy:

- Szkoła Podstawowa w Białobieli (liczba uczniów: 144, liczba nauczycieli: 21),
- Szkoła Podstawowa w Dąbrówce (liczba uczniów: 69, liczba nauczycieli: 18),
- Szkoła Podstawowa w Łęgu Przedmiejskim (liczba uczniów: 213, liczba nauczycieli: 23),

- Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Łęgu Starościńskim (liczba uczniów: 68, liczba nauczycieli: 17),
- Szkoła Podstawowa w Nasiadkach (liczba uczniów: 51, liczba nauczycieli: 17),
- Szkoła Podstawowa w Obierwi (liczba uczniów: 67, liczba nauczycieli: 20),
- Szkoła Podstawowa w Olszewce (liczba uczniów: 75, liczba nauczycieli: 16),
- Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Lelisie (liczba uczniów: 188).

Z analizy ankiet wynika, iż tylko jedna ankietowana szkoła zatrudnia pedagoga, uczniowie pięciu szkół mogą korzystać z porad logopedy, a w trzech placówkach także doradcy zawodowego. Żadna ze szkół nie zatrudnia psychologa ani pielęgniarki. Uczniowie pięciu szkół mają dostęp do sali gimnastycznej, zaś dzieci z jednej szkoły korzystają z sali zastępczej. Z boiska sportowego mogą korzystać dzieci ze wszystkich ośmiu szkół. Siedem placówek posiada dostęp do Internetu. W żadnej z ankietowanych placówek nie utworzono klas lub grup integracyjnych. Siedem szkół prowadzi dożywianie uczniów. W analizowanym roku szkolnym z bezpłatnych posiłków skorzystało 80 dzieci. Wszystkie szkoły zapewniają opiekę w ramach zajęć świetlicowych, a dodatkowo cztery z nich organizują nauczanie indywidualne. Placówki oświatowe oferują zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wymieniono wśród nich zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, a także dodatkowo zajęcia rewalidacyjne, w tym rehabilitację ruchową, gimnastykę korekcyjną oraz zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, a także zajęcia edukacyjno-terapeutyczne „Ortografitti”.

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat.

W otoczeniu szkolnym uczniów odnotowano po 6 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz dyskryminacji w grupie rówieśniczej, po 2 przypadki niszczenia mienia szkolnego i udziału w grupach negatywnych, a także po 1 przypadku palenia

papierosów i autoagresji oraz 1 przypadek wymagający nadzoru kuratora sądowego. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów placówek oświatowych stwierdzono 7 przypadków przemocy w rodzinie, 6 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 4 przypadki uzależnień, jak również 3 przypadki zaniedbań.

Przedstawiciel jednej spośród badanych placówek nie był w stanie stwierdzić, czy nastąpił wzrost negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat, zaś siedmiu ankietowanych takiego wzrostu w analizowanym okresie nie dostrzegło.

Jeśli chodzi o przypadki dysfunkcji występujących w rodzinach uczniów, to w opinii przedstawicieli sześciu placówek w ciągu trzech ostatnich lat nie nastąpił wzrost liczby zjawisk patologicznych i przypadków dysfunkcji, jeden respondent miał trudności z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie, zaś jeden z uczestników badania taki wzrost w analizowanym okresie zauważył, zwłaszcza jeśli chodzi o przypadki przemocy w rodzinie i konieczność zakładania „Niebieskich Kart”.

Współpraca placówek z rodzicami uczniów została oceniona pozytywnie przez wszystkich uczestników badania.

Współpraca placówek z instytucjami i organizacjami. Do podmiotów, z którymi placówki najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie GOPS w Olszewie-Borkach, MOPR w Ostrołęce, Urząd Gminy, GKRPA, ZI, Zakład Administracji Szkół i Przedszkoli, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki zdrowia, Placówkę Wsparcia Dziennego TPD w Lelisie, Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Prokuraturę, Komendę Miejską Policji w Ostrołęce, Ochotniczą Straż Pożarną, Sanepid, KRUS, Mazowiecki Szpital Specjalistyczny, Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kuratorium Oświaty, Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu, Ostrołęckie Centrum Kultury, Bibliotekę Pedagogiczną, Muzeum Kultury Kurpiowskiej, Koło Gospodyń Wiejskich „Olszewianki”, Grupę Ratownictwa „Nadzieja”, Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, Ochotnicze Hufce Pracy, Caritas w Łomży oraz parafie i szkoły.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów, jak również pomocy rzeczowej i materialnej – zasiłki losowe, pomoc w wypełnianiu

dokumentów i opiniowanie wniosków o stypendia socjalne, a także udostępnianiu sprzętu komputerowego do nauki w domu podczas pracy zdalnej. Placówki zapewniają zajęcia dodatkowe i wyrównawcze, opiekę świetlicową, porady i konsultacje z nauczycielami, w razie potrzeby organizują wsparcie pedagogiczno-psychologiczne we współpracy z PPP, kierują do świetlicy TPD, udzielają także informacji na temat źródeł wsparcia i pomocy materialnej. We współpracy ze Szkolnym Kołem Caritas organizowane są też akcje charytatywne, jak również przedsięwzięcia zbiórki artykułów spożywczych i chemii dla najuboższych rodzin z gminy.

Pomoc, jaką placówki oferują uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi. Umożliwiany jest kontakt ze specjalistami – pedagogami, psychologami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Dzieci mogą również korzystać z porad i wsparcia pedagogów szkolnych, a także uczestniczyć w programach profilaktyczno-edukacyjnych, pogadankach, prelekcjach, warsztatach, zajęciach rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne wg potrzeb, imprezach integracyjnych, są włączane do działań na rzecz szkoły. Rodzice mogą liczyć na wsparcie w postaci porad, konsultacji, pomocy w wypełnianiu niezbędnej dokumentacji, a także pomocy w nawiązywaniu prawidłowych relacji rodzic – dziecko. Sytuacja rodzinna uczniów jest monitorowana przez wychowawców, a pedagodzy szkolni uczestniczą w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 55 uczniów szkoły podstawowej, z czego 62% stanowiły kobiety, a 38% mężczyźni. Uczniowie w wieku 13 lat stanowili 4% uczestników, w wieku 14 lat stanowili 49% uczestników badania, a 47% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat. W pierwszej kolejności poproszono uczniów o wskazanie zachowań, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 20. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów

rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	27	49,1%
uderzanie	48	87,3%

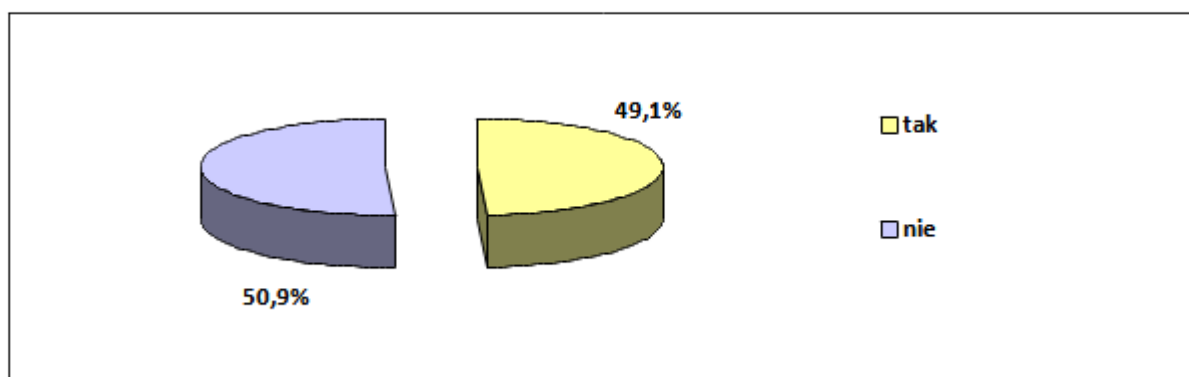
kopanie	42	76,4%
duszenie	46	83,6%
szarpanie	37	67,3%
przypalanie ciała	44	80,0%
policzkowanie	32	58,2%
szantaż	38	69,1%
ośmieszanie	35	63,6%
groźenie	44	80,0%
nadmierna krytyka	26	47,3%
szkalowanie w Internecie	32	58,2%
nękanie sms-ami	34	61,8%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie (87,3%), duszenie (83,6%), groźenie i przypalanie ciała (po 80%) .

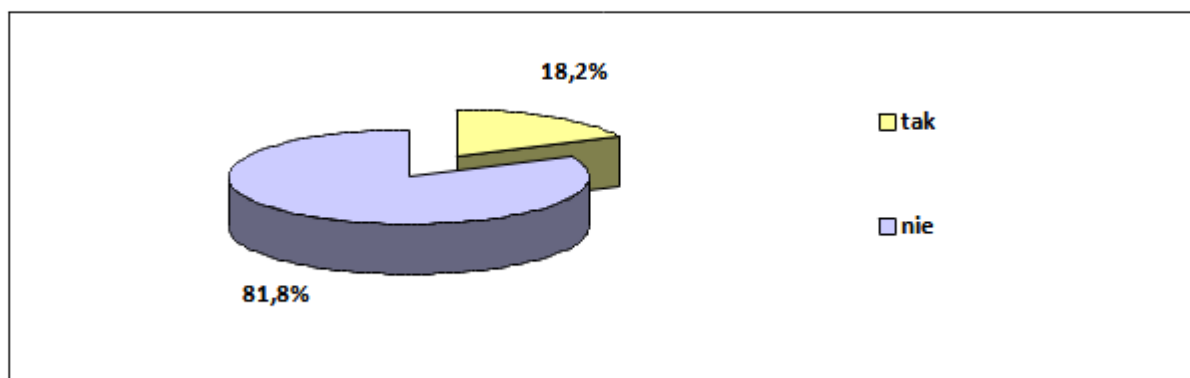
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Wykres 16. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?

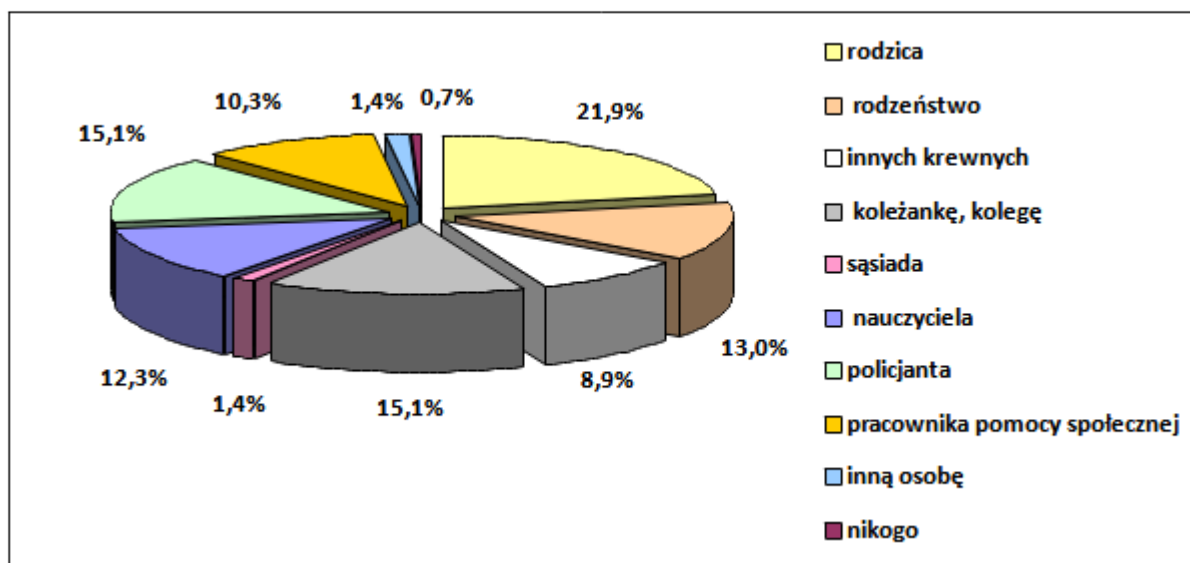
Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Nieznaczna większość (50,9%) uczniów odpowiedziała na to pytanie przecząco, zaś 49,1% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Zjawisko przemocy w domu rodzinnym potwierdziło 18,2% uczestników badania.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. 58,2% badanych nie ma wiedzy o występowaniu przemocy w domach osób im znanych. Jednak 41,8% ankietowanych stwierdziło, że słyszało o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia.

Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?“, wszyscy respondenci odpowiedzieli twierdząco. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzę o przemoc podzieliłoby się z rodzicem, koleżanką i kolegą, policjantem, nauczycielem oraz rodzeństwem.

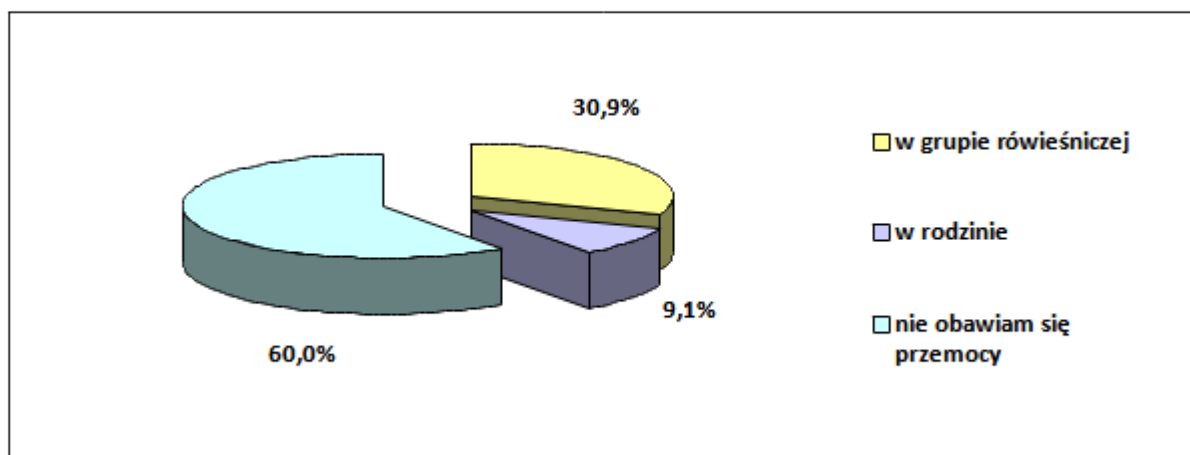
W dalszej kolejności wymieniono pracownika pomocy społecznej, innych krewnych, oraz sąsiada.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, 76,4% respondentów odpowiedziało twierdząco. Jednocześnie 23,6% ankietowanych było przeciwnego zdania.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Większość (75%) ankietowanych twierdzi, że nie uczestniczyła w takich zajęciach. Jednocześnie 25% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Ankietowanych pytano również o obawy dotyczące przemocy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 18. Czy bardziej obawiasz się przemocy w grupie rówieśniczej czy w swojej rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy najwięcej (60%) badanych zadeklarowało, że takich obaw nie ma. Prawie 31% uczniów wskazało na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 9,1% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika

socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dzieci i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

RODZINA, DZIECI I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
- rozwój systemu wspierania rodzin poprzez m.in asystenta rodziny i placówki wsparcia dziennego, - włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań na rzecz wspierania rodzin, - dobra współpraca z instytucjami zajmującymi się zjawiskiem przeciwdziałania przemocy w rodzinie: policja, GKRPA, oświata, kuratorzy, ochrona zdrowia, itp., - działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego GKRPA, - funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy OPS w Lelisie, - wykorzystanie narzędzia, jakim jest procedura „Niebieskie Karty”, oraz często stosowana procedura przez GKRPA kierowania wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego, - kampanie społeczne: krajowe, wojewódzkie,	- wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w zakresie umiejętności rodzicielskich, - brak umiejętności i nawyków radzenia sobie z trudnymi sytuacjami powodującymi kryzys, - marginalizacja spowodowana długotrwałym bezrobociem, niską świadomością społeczną oraz wzrost problemów społecznych powodujących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, - dziedziczenie złych nawyków, zachowań i postaw społecznych, - trudności w pokonywaniu bariery psychologicznej przez osoby dotknięte problemem przemocy, - obojętność społeczna, - zbyt mała wiedza na temat rozwoju dzieci

powiatowe, gminne, dot. przeciwdziałania przemocy, - możliwość prowadzenia pracy socjalnej, - dobra współpraca interdyscyplinarna jednostek i służb zobligowanych do wspierania rodzin, - dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, pedagogów szkolnych, - zapewnienie szkoleń kadrze pomocy społecznej, nauczycielom i pedagogom, - podejmowane działania na rzecz rodzin przez instytucje oraz placówki oświatowe, - realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych, - realizacja programów i projektów wspierających dzieci i młodzież, - Centrum Kultury, Biblioteki i Sportu z infrastrukturą, - zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową	i młodzieży, - brak na terenie gminy organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - brak rodzin chętnych do współpracy, jako rodziny wspierające, - niechęć rodzin do korzystania z zewnętrznej pomocy, - zbyt niska wiedza rodziców na temat wpływu sytuacji około rozwodowej na funkcjonowanie dzieci, słaby dostęp do bezpłatnych mediacji rodzinnych (aktualnie dopiero na etapie sprawy rozwodowej), - niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców, - małe zainteresowanie programami korekcyjno- edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie
szanse	zagrożenia
- zwiększeniem działań profilaktycznych, szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży, - podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, - podejmowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców, - rozbudowa narzędzi zapewniających osobom dotkniętym przemocą zmianę obecnej sytuacji, - zmiany organizacyjne w OPS (oddzielenie pracy socjalnej od postępowań administracyjnych), - wzrost świadomości społecznej, jaką wartość niesie za sobą rodzina, - wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny (m.in. pozostające pod opieką asystenta rodziny), - wzrost praktycznych umiejętności w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem poprzez udział w warsztatach, wsparciu indywidualnym, - wzrost świadomości i umiejętności korzystania	- brak perspektyw zawodowych zwłaszcza dla ludzi młodych – emigracja zarobkowa na skalę masową, - niekorzystne tendencje w rodzinach spowodowane długookresowymi wyjazdami, - brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym, - brak perspektyw kształcenia adekwatnego do późniejszych możliwości zatrudnienia, - niskie kompetencje wychowawcze rodziców i małe prawdopodobieństwo ich zwiększenia ze względu na ograniczenia potencjału (zwłaszcza w rodzinach, w których występuje niepełnosprawność intelektualna rodziców bądź zaniedbanie środowiskowe), - osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny, - zagrożenia związane z uzależnieniami rodziców (alkoholizm, narkomania) oraz z przemocą w rodzinie, - brak grup samopomocowych i grup wsparcia, - rosnące potrzeby w zakresie poradnictwa rodzinnego, wsparcia środowiskowego, - skutki społeczne i zdrowotne z powodu stanu pandemii wprowadzonych restrykcji,

przez rodziny z różnych form wsparcia, - budowanie zintegrowanego systemu wsparcia (umocnienie współpracy pomiędzy podmiotami - pomoc społeczna, oświata, i inne służby - w celu wielowymiarowego wspierania rodzin).	- wypalenie zawodowe pracowników, - zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci, - uzależnienia występujące w rodzinach, - zatracanie rodzinnych wartości, - brak świadomości wartości rodziny, - zagrożenia związane z wychowywaniem dzieci w rodzinach niepełnych, - przemoc występująca w rodzinach, - niekorzystne zjawiska demograficzne.
--	--

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
- funkcjonowanie na terenie gminy placówek ochrony zdrowia, - prowadzenie wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, - informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy, - organizowanie usług opiekuńczych, - dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra OPS, - posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie, - informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia, - podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, - prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze, - kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe, - punkt przyjęć interesantów w Lelisie prowadzony przez dzielnicowych Komendy Miejskiej Policji w Ostrołęce.	- rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - ograniczony dostęp do poradni lekarzy specjalistów, - występowanie barier architektonicznych, - utrudniony dostęp do podstawowych dóbr i usług dla osób niepełnosprawnych, - coraz częściej pojawiające się uzależnienia od alkoholu i narkotyków, - powtarzające się wypadki i kolizje drogowe spowodowane przez kierowców będących pod wpływem alkoholu, - niewystarczające środki finansowe i lokalowe dla poszerzenia zakresu świadczeń wspierających i profilaktycznych dostępnych dla mieszkańców, - niewystarczający system współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, - mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - istnienie szarej sfery zatrudnienia, - brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, - zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych, - niewystarczająca ilość propozycji spędzania czasu wolnego oraz socjoterapii dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, - brak mieszkań chronionych i socjalnych.
szanse	zagrożenia
- utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu	- starzenie się społeczeństwa, - migracja społeczeństwa do większych

wykształcenia wśród mieszkańców, – dotacje ze środków zewnętrznych, – rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych w zakresie pomocy społecznej oraz prospołeczna polityka państwa, – efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej i zdrowotnej oraz koordynacja tych działań, – wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej, – wzrost świadomości społecznej oraz zainteresowanie zdrowym trybem życia, – prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, – rozwijająca się profilaktyka w zakresie uzależnień, – poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach, – przynoszące oczekiwane rezultaty działania terapeutyczne i rehabilitacyjne w obszarze uzależnień, – poradnictwo i interwencje w zakresie pomocy rodzinom uzależnionym, – wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami, – zapewnianie wsparcia osobom uzależnionymi współuzależnionym ze strony sektora pozarządowego, – stale rosnący poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze, – podejmowanie przez Policję działań w zakresie bezpieczeństwa, w tym zwiększenie liczby patroli.	miast, – bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, – konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizację inwestycji, – wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, – wzrost liczby nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki, – wzrastające zagrożenie przestępczością nieletnich, – niewzrastający poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy, – brak skutków prawnych za niepodjęcie leczenia odwykowego, – brak zainteresowania sektora pozarządowego prowadzeniem działalności w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, – wzrastające zapotrzebowanie rodzin dotkniętych problemami uzależnień na pomoc psychospołeczną i prawną, – niewystarczające efekty leczenia odwykowego z uzależnień, – wzrost liczby nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki, obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej, – nowe zagrożenia, np. dopalacze, – rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, – nieadekwatna do potrzeb liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami uzależnionymi, – małe zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej i innych miejscowych zagrożeń.
--	--

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
– odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców, – prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych,	– słabo rozwinięta sieć placówek pomocy i wsparcia społecznej, – za mało podejmowanych działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu,

– popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych, – podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, – inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, – prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, – podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego, – wzrost liczby inicjatyw wychodzących od mieszkańców, – wzrost liczby mieszkańców, – brak zadłużenia gminy, – brak uciążliwego przemysłu, – dobrze rozwinięta sieć ścieżek pieszo-rowerowych, – dostęp do internetu, – dobrze rozwinięta struktura sportowa, – pozytywne postrzeganie gminy na zewnątrz, – aktywność Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych i innych podmiotów sektora pozarządowego, – festyny integrujące wieś kurpiowską, – aktywne organizacje pozarządowe z doświadczeniem z zakresu realizacji projektów społecznych, – przedsiębiorczość mieszkańców regionu, – oferta CKBiS – aktywne środowisko artystów ludowych i zespołów folklorystycznych, – czyste środowisko naturalne i walory krajobrazowe – rzeki Rozoga, Szkwa, Piasecznica, Omulew oraz Narew, a także duża powierzchnia lasów, drewniana architektura ludowa (chałupy kurpiowskie), – imprezy regionalne – m.in. Dożynki, Kurpiowskie Granie, festyny wiejskie, – przystań kajakowa, – dostępność świetlic, placów wiejskich oraz remiz strażackich.	– dominacja rolnictwa na niskim poziomie, – słabe wykorzystanie potencjału ludzkiego, – za mało rozwinięta baza do rozwoju potrzeb rekreacyjnych i społeczno-kulturalnych – niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych, – mała liczba miejsc noclegowych i gastronomicznych, – mała liczba połączeń komunikacji autobusowej, – brak szkół na poziomie średnich, – niski poziom wykształcenia mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, – stres i izolacja społeczna wywołana konsekwencjami COVID-19, – rezygnacja z rozwoju osobistego i zawodowego u znacznej ilości mieszkańców, – starzejące się społeczeństwo, – zbyt mała ilość zakładów pracy funkcjonujących na terenie gminy.
szanse	zagrożenia
– odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia, – zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych	– wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej, – niedysponowanie środkami umożliwiającymi

podejmowanych na terenie gminy, – wzrastające zainteresowanie mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych, – zwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, – zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją, – wykorzystywanie przez gminę środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, – wsparcie małej przedsiębiorczości, – rozwój stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich i innych organizacji pozarządowych, – stała poprawa lokalnej infrastruktury w wyniku wsparcia finansowego projektów w ramach funduszy unijnych, – rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej.	dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb, – brak osób zainteresowanych świadczeniem wolontariatu, – emigracja zarobkowa młodych wykształconych ludzi, – starzenie się społeczeństwa - brak siły roboczej na rynku pracy, – patologie społeczne, tj. alkoholizm i narkomania.
--	---

III. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych, analizie SWOT oraz wnioski zawarte w ocenie poprzednio realizowanego programu pozwoliły na opracowanie założeń Gminnego

Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Lelis na lata 2022-2027. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Lelis na lata 2022-2027, jest następujący:

**Zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie gminy
poprzez podejmowanie działań profilaktycznych
oraz doskonalenie systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych
bądź uwięzanych w przemoc domową.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Ochrona i pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	2022-2027	UG, GKRPA, OPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	- liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.	2022-2027	UG, GKRPA, OPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	- liczba założonych „Niebieskich Kart - liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” - liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie	- ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie

			Karty”	
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2022-2027	OPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny	- ochrona dzieci w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2027	OPS, NGO-s, Kościół	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia	- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2027	OPS, PK, GKRPA, ZI, PCPR, Kościoły	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia	- wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2022-2027	OPS	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy	- wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy

			socjalnej	- ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, PCPR, Policja, NGO-s, Kościoły	- liczba osób, którym udzielono wsparcia	- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2022-2027	GKRPA, ZI, OPS, Policja	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu

eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2022-2027	OPS, GKRPA, ZI, PK, palcówki oświatowe, świetlice, Policja, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadanek, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2022-2027	GKRPA, ZI, OPS, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, Policja, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj pogadanek i prelekcji - liczba uczestników	- podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2027	UG, RG, OPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGO-s, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich	2022-2027	UG, RG, OPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne,	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe

relacji wśród jej członków.		PPP, NGO-s, Kościoły		funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie
Podejmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2022-2027	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2022-2027	UG, GKRPA, OPS, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościoły, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia	2022-2027	UG, OPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje	- podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia

osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.				udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej na temat problemów przemocy w rodzinie i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.	2022-2027	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników	- podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim
Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach o charakterze profilaktycznym nakierowanych na kwestie przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2022-2027	UG, GKRPA, OPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem	- poprawa skuteczności oddziaływań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej

CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
-----------	-------------------	--------------------------	-----------	---------------------

Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2022-2027	UG, RG, OPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmacniania kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.	2022-2027	UG, RG, GKRPA, ZI, OPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościoły	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy
w rodzinie

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV. REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordynatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Lelis. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Urząd Pracy, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna.

Bieżący nadzór nad realizacją Programu sprawuje Wójt Gminy Lelisa i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Lelis – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego

monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawiane corocznie do końca marca wraz ze sprawozdaniem z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych na podstawie materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

3. FINANSOWANIE

Źródłem finansowania działań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Lelis na lata 2022-2027 będą środki własne gminy przewidziane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy, pomocy społecznej, przeciwdziałania alkoholizmowi, a także środki zewnętrzne pozyskane na realizację programów ośłonowych, programów rządowych lub innych, których realizacja pozwoli osiągać cele zawarte w niniejszym programie.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy.....	3
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2021.....	4
Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2018-2020.....	10
Tabela 4. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie.....	11
Tabela 5. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2018-2020.....	11
Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	12
Tabela 7. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020.....	12
Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	12
Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w gminie.....	13
Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2018-2020.....	16
Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii w latach 2018-2020.....	16
Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2018-2020.....	17
Tabela 13. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2018-2020.....	17
Tabela 14. Jednostki wsparcia spoza gminy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie Lelis.....	18
Tabela 15. Dozory prowadzone w latach 2018-2020.....	20
Tabela 16. Nadzory prowadzone w latach 2018-2020.....	21
Tabela 17. Dane dotyczące dzieci i młodzieży z gminy objętych wsparciem przez PPP w roku szkolnym 2019/2020.....	22
Tabela 18. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady.....	24
Tabela 19. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego na terenie gminy w 2020 r.....	25
Tabela 20. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów.....	35
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci.....	8
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku.....	8
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?.....	26
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?.....	27
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?.....	27
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?.....	28
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?.....	28
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?.....	29
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?.....	29
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?.....	29
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?.....	29
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?.....	30
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?.....	30

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?.....	31
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy ze strony rówieśników?.....	35
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy w swojej rodzinie?.....	36
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?.....	36
Wykres 18. Czy bardziej obawiasz się przemocy w grupie rówieśniczej czy w swojej rodzinie?.....	37